

INNOVATSION YONDASHUV ASOSIDA TALABALARNI KASBIY FAOLIYATGA TAYYORLASH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH

Muallif: Esanova Ro'shana Qurbonazarovna

Shahrisabz davlat pedagogika instituti

Magistratura 1-bosqich talabasi

E-mail: esanovarushana05@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqola talabalarni kasbiy faoliyatga tayyorlash metodikasini innovatsion yondashuv asosida takomillashtirish muammosini tahlil qiladi. Zamonaviy mehnat bozorining tobora o'zgaruvchan talablari sharoitida an'anaviy ta'lim usullari samarasiz bo'lib qolayotgani, talabalarda nafaqat chuqur nazariy bilimlarni, balki amaliy ko'nikmalar, tanqidiy fikrlash va moslashuvchanlikni shakllantirish zarurati asoslanadi. Maqolada innovatsion pedagogikaning nazariy asoslari, jumladan, kompetensiyaviy yondashuv, muammoli va loyihaviy ta'lim tamoyillari ko'rib chiqiladi. Mavjud kasbiy tayyorgarlik tizimining hozirgi holati va undagi qiyinchiliklar o'rganilib, innovatsion yondashuvlarga asoslangan takomillashtirilgan model taklif etiladi. Model talabalar kompetensiyalarini rivojlantirishga qaratilgan faol ta'lim metodikalarini, raqamli va virtual laboratoriyalar kabi texnologiyalarni integratsiyalashni o'z ichiga oladi. Amalga oshirish strategiyalari, kutilayotgan natijalar va pilot tadqiqotlarni o'tkazish masalalari muhokama qilinadi.

Kalit so'zlar: Innovatsion yondashuv, kasbiy tayyorgarlik, metodika, takomillashtirish, kompetensiyaviy yondashuv, raqamli ta'lim, virtual laboratoriyalar, pedagogik texnologiyalar

Abstract: This article analyzes the problem of improving the methodology for preparing students for professional activities based on an innovative approach. It argues that traditional educational methods are becoming ineffective under the increasingly changing demands of the modern labor market, necessitating the development of not only deep theoretical knowledge but also practical skills, critical thinking, and adaptability in students. The article examines the theoretical foundations of innovative pedagogy, including competency-based approach, problem-based, and project-based learning principles. It investigates the current state and challenges of the existing vocational training system and proposes an improved model based on innovative approaches. The model integrates active learning methodologies aimed at developing student competencies, along with technologies such as digital and virtual laboratories. Implementation strategies, expected outcomes, and issues related to conducting pilot studies are discussed.

Keywords: Innovative approach, professional training, methodology, improvement, competency-based approach, digital education, virtual laboratories, pedagogical technologies

Аннотация: Данная статья анализирует проблему совершенствования методики подготовки студентов к профессиональной деятельности на основе инновационного подхода. Обосновывается неэффективность традиционных методов обучения в условиях постоянно меняющихся требований современного рынка труда, а также необходимость формирования у студентов не только глубоких теоретических знаний, но и практических навыков, критического мышления и адаптивности. В статье рассматриваются теоретические основы инновационной педагогики, включая компетентностный подход, принципы проблемного и проектного обучения. Изучается текущее состояние и трудности существующей системы профессиональной подготовки, а также предлагается усовершенствованная модель, основанная на инновационных подходах. Модель включает в себя

интеграцию активных методик обучения, направленных на развитие компетенций студентов, а также технологий, таких как цифровые и виртуальные лаборатории. Обсуждаются стратегии реализации, ожидаемые результаты и вопросы проведения пилотных исследований.

Ключевые слова: Инновационный подход, профессиональная подготовка, методика, совершенствование, компетентностный подход, цифровое образование, виртуальные лаборатории, педагогические технологии

Global iqtisodiyot va texnologiyalarning tezkor rivojlanishi zamonaviy mehnat bozoriga malakali mutaxassislariga nisbatan yangicha talablar qo'ymoqda. An'anaviy ta'lim metodikasi ko'pincha ushbu dinamik o'zgarishlarga moslasha olmay, bitiruvchilarni kasbiy faoliyatga to'liq tayyorlashda ma'lum qiyinchiliklarga duch kelmoqda. Talabalar nafaqat ma'lum bir soha bo'yicha chuqur bilimlarga, balki ularni amaliyotda qo'llash ko'nikmalariga, tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish, moslashuvchanlik va doimiy o'rganish qobiliyatiga ega bo'lishlari lozim. Shu bois, ta'lim jarayonida innovatsion yondashuvlarni joriy etish, o'quv metodikalarini takomillashtirish dolzarb ahamiyat kasb etadi.

O'zbekiston Respublikasida ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan keng ko'lamli islohotlar (Ergashova B.Z., 2020) ham o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini oshirish va kelajak mutaxassislarni kasbiy faoliyatga samarali tayyorlash texnologiyalarini takomillashtirishni taqozo etadi. Bu jarayon zamonaviy pedagogik texnologiyalar va noan'anaviy ta'lim modellarini o'quv jarayoniga integratsiya qilishni nazarda tutadi. Talabalarning nazariy bilimlarini amaliy ko'nikmalar bilan mustahkamlash, ularda kreativlik va innovatsion fikrlashni rivojlantirish maqsadida ta'lim tizimining har bir bosqichida yangicha yondashuvlarni qo'llash zarurati tobora ortib bormoqda.

Ushbu maqolaning maqsadi innovatsion yondashuv asosida talabalarni kasbiy faoliyatga tayyorlash metodikasini takomillashtirishning nazariy va amaliy

jihatlarni tahlil qilishdan iborat. Tadqiqot doirasida quyidagi vazifalar qo'yilgan: kasbiy ta'limda innovatsion pedagogikaning nazariy asoslarini o'rganish; mavjud kasbiy tayyorgarlik metodikalarining hozirgi holati va undagi muammolarni aniqlash; innovatsion yondashuvlarga asoslangan takomillashtirilgan kasbiy tayyorgarlik modelini taklif etish; va taklif etilgan modelni amalga oshirish strategiyalarini, kutilayotgan natijalarni hamda pilot tadqiqotlarni o'tkazish bo'yicha tavsiyalarni ishlab chiqish.

Innovatsion pedagogika an'anaviy ta'lim chegaralaridan chiqib, o'qitish va o'rganish jarayonlariga yangicha g'oyalar, usullar va texnologiyalarni joriy etishni nazarda tutadi. Uning asosiy tamoyillari talaba markazlashganlik, faol o'rganish, muammoli va loyihaviy ta'lim, shuningdek, kompetensiyaviy yondashuvga asoslanadi. Kompetensiyaviy yondashuv, Ergashova B.Z. (2020) ta'kidlaganidek, bo'lajak mutaxassislarni kasbiy faoliyatga tayyorlashda markaziy o'rin tutadi. Bu yondashuv talabalarda nafaqat bilimlarni, balki ularni muayyan kasbiy vaziyatlarda samarali qo'llash qobiliyati, ko'nikmalari va malakalarini shakllantirishga qaratilgan. Innovatsion pedagogikada talaba passiv tinglovchidan faol ishtirokchiga aylanadi, mustaqil ravishda bilim olish, tanqidiy fikrlash va kreativ yechimlarni topishga o'rganadi.

Raqamli texnologiyalarning rivojlanishi innovatsion pedagogika uchun keng imkoniyatlar yaratmoqda. Virtual va raqamli laboratoriyalar, masalan, kasbiy ta'limda xarajatlarni optimallashtirish bilan birga, o'quv jarayonini yanada samarali va xavfsiz qilishga xizmat qiladi. Bu turdagi texnologiyalar talabalarga real sharoitlarga yaqin tajribalar o'tkazish, turli ssenariylarni sinab ko'rish va xatolaridan xavfsiz muhitda o'rganish imkonini beradi. Innovatsion yondashuvlar ta'lim tizimini bilimlarni shunchaki uzatishdan amaliy ko'nikmalarni shakllantirish va doimiy o'zgaruvchan sharoitlarga moslasha oladigan, kreativ mutaxassislarni tayyorlashga yo'naltiradi.

O'zbekiston ta'lim tizimida kasbiy tayyorgarlik borasida sezilarli yutuqlarga erishilgan bo'lsa-da, mavjud metodikalarda bir qator muammolar ham mavjud. An'anaviy ta'lim ko'pincha nazariy bilimlarni yetkazishga haddan tashqari e'tibor qaratib, amaliy ko'nikmalarni shakllantirish va ularni real kasbiy vaziyatlarda qo'llash bo'yicha yetarli imkoniyatlarni yaratmaydi. Bu esa bitiruvchilarning mehnat bozoriga kirib borishida va kasbiy faoliyatining dastlabki bosqichlarida qiyinchiliklarga duch kelishiga olib kelishi mumkin.

Innovatsion yondashuvlarga asoslangan takomillashtirilgan kasbiy tayyorgarlik modeli bir necha asosiy komponentlarni o'z ichiga oladi. Birinchi asosiy komponent kompetensiyaviy yondashuvga asoslangan o'quv dasturlarini yaratishdir. Bu dasturlar kelajak mutaxassislaridan talab etiladigan asosiy va qo'shimcha kompetensiyalar (bilimlar, ko'nikmalar, malakalar va shaxsiy fazilatlar)ni shakllantirishga qaratilgan bo'lishi kerak. Har bir o'quv moduli aniq o'rganish natijalarini belgilashi va ularni baholashning samarali usullarini o'z ichiga olishi kerak. Ikkinchi muhim komponent esa faol ta'lim metodikalarini o'quv jarayoniga integratsiyalashni o'z ichiga oladi. An'anaviy ma'ruza usullari o'rniga muammoli ta'lim, loyihaviy ta'lim, keys-stadi, simulyatsion o'yinlar va tadqiqotga asoslangan ta'lim kabi faol metodikalar keng qo'llanilishi kerak. Bu metodikalar talabalarni real muammolarni hal qilishga undaydi, ularda tanqidiy fikrlash, ijodkorlik va jamoaviy ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Xulosa qilib aytganda, talabalarni kasbiy faoliyatga innovatsion yondashuv asosida tayyorlash metodikasini takomillashtirish zamonaviy ta'lim tizimining dolzarb vazifasi hisoblanadi. Maqolada ilgari surilgan kompetensiyaviy yondashuvga asoslangan, faol ta'lim metodikalarini va zamonaviy texnologiyalarni, jumladan, virtual va raqamli laboratoriyalarni integratsiyalashga qaratilgan model bitiruvchilarning mehnat bozorida raqobatbardoshligini sezilarli darajada oshirishi mumkin. Ushbu model talabalarda nafaqat chuqur nazariy bilimlarni, balki amaliy ko'nikmalar, tanqidiy fikrlash, ijodkorlik va doimiy o'rganish qobiliyatini

shakllantirishga xizmat qiladi. O'zbekistonda amalga oshirilayotgan ta'lim islohotlari kontekstida ushbu yondashuvlarning joriy etilishi ta'lim sifatini oshirish va iqtisodiyot tarmoqlarini malakali kadrlar bilan ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

Kelajakdagi tadqiqotlar uchun taklif etilgan modelning uzoq muddatli samaradorligini baholash bo'yicha longitudinal tadqiqotlarni o'tkazish, kasbiy ta'limda sun'iy intellekt va adaptiv o'rganish tizimlaridan foydalanish imkoniyatlarini chuqur o'rganish, virtual va raqamli laboratoriyalarni joriy etishning har xil sohalaridagi iqtisodiy samaradorligi va pedagogik ta'sirini batafsil tahlil qilish hamda xalqaro ilg'or tajribalarni o'rganib, ularni O'zbekiston ta'lim tizimiga integratsiyalash mexanizmlarini ishlab chiqish tavsiya etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 6-noyabrdagi "O'zbekistonning yangi taraqqiyot davrida ta'lim-tarbiya va ilm-fan sohalarini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-6108-son farmoni. Qonun hujjatlari ma'lumotlar milliy bazasi, 24.10.2020-y.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining O'qituvchi va murabbiylar kuni munosabati bilan so'zlagan Murojaat nutqi.// "Xalq so'zi"gazetasi 2020-yil 1-oktabr soni.
3. G'affarov E. Innovasiya, ijtimoiy innovasiya va innovation faoliyat: ilmiy-nazariy yondashuvlar. NamDU ilmiy axborotnomasi. 2019-yil, 10-son. 153-157-betlar.
4. Azizova G.G. Oliy ta'lim muassasalari professor- o'qituvchilarining kasbiy-pedagogik faoliyatini takomillashtirish 13.00.01 "Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi". Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) dissert. avtoreferati. Samarqand-2019.

5. Oblinger, D., & Oblinger, J. (eds.). (2005). Educating the Net Generation. Educause.
6. Wempen, F. (2014). Digital Literacy for Dummies. John Wiley & Sons.
7. Manning, S., & Johnson, K. E. (2011). The Technology Toolbelt for Teaching. Jossey-Bass.
8. European Commission. (2017). Digital Competence Framework for Educators (DigCompEdu). Publications Office of the European Union.
9. Tan Wee Hin, L., & Subramaniam, R. (eds.). (2009). Handbook of Research on New Media Literacy at the K-12 Level: Issues and Challenges. Information Science Reference
10. Balasubramanian, A. (2016). Integrating Technology in Higher Education, Rowman & Littlefield Publishers.
11. Blashki, K., & Isaías, P. (eds.). (2014). Emerging Research and Trends in Interactivity and the Human-Computer Interface. IGI Global.